

Bijela roda na području Bjelovarsko-bilogorske županije

BROJNOST I UGROŽENOST

U Hrvatskoj se gnijezdi 1100 - 1300 parova roda. Gnijezde se u cijeloj nizinskoj (Panonskoj) Hrvatskoj, s najgušćom populacijom u Posavini (570 parova). Nalaze se u Crvenoj knjizi ugroženih ptica Hrvatske. Razlozi ugroženosti: isušivanje vlažnih travnjaka, strujni udari, regulacija vodotoka (izgradnja nasipa i brana), pesticidi, uništavanje gnijezda i stradavanje tokom selidbe.

24. kolovoza u Hrvatskoj se obilježava Dan roda !!!!

PROJEKT "ZAŠTITA I OČUVANJE BIJELE RODE"

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost 2008. godine započeo je s navedenim projektom na inicijativu Sisačko-moslavačke županije, a pridružile su se Zagrebačka i Brodsko-posavska županija. Donacijska sredstva bila su namijenjena korisnicima objekata na kojima se nalaze gnijezda roda. Ostvarili su pravo na naknadu od 700,00 kn po gnijezdu za popravak i zamjenu krovišta zbog štete koju gnijezda čine svojom težinom i rode gniježđenjem. Projekt se nastavio i narednih godina kada se 2009. godine priključila i Bjelovarsko-bilogorska županija koja je još uvijek aktivni sudionik.

Cilj projekta je: pomoći lokalnom stanovništvu u očuvanju gnijezda na objektima, stvoriti bazu podataka o broju gnijezda i populaciji rode, educirati javnost o suživotu čovjeka i rode kao i zaštiti te vrste.

Najviše aktivnih gnijezda na području Bjelovarsko-bilogorske županije nalazi se u selu Siščani (31), Ivanovom selu (14) i u Galovcu (9).

ZAŠTITA

Zakonom o zaštiti prirode (NN. br. 70/05, 139/08 i 57/11) i Pravilnikom o proglašenju divljih svojstva zaštićenim i strogo zaštićenim (NN. br. 99/09.) bijela roda je strogo zaštićena svojstva. Bijela roda je zaštićena i međunarodnim sporazumima: Konvencijom o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija), Konvencijom o zaštiti migratoričnih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) i Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženih životinja i biljaka (C.I.T.E.S.). Na području EU roda je zaštićena EU Direktivom o zaštiti ptica. U skladu s time, zabranjeno je zaštićene svoje: namjerno hvatati, držati i ili ubijati; namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja; namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i migracije; namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode ili držati prazna jaja; prikrivati ih, držati, uzbogati, trgovati, uvoziti, izvoziti, prevoziti i otuđivati ili na bilo koji način pripravljati i preparirati.

Pravilnikom o visini naknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom na zaštićenim životinjskim vrstama (NN. br. 84/96 i 79/02) određuje se visina naknade štete od 14.400,00 kn za ubijanje pojedinog primjerka bijele rode, te za ostale nedopuštene radnje od 20% do 80% navedenog iznosa, ovisno o vrsti radnje, stupnju oštećenja i značenju zaštićene vrste.

Za premještanje ili uklanjanje rodinog gnijezda potrebno je zatražiti dopuštenje od Ministarstva zaštite okoliša i prirode.

Bijela roda (*Ciconia ciconia*)

Nakladnik: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Milana Novačića 13, 43240 Čazma

Tel. 043/227 088

info@zastita-prirode-bbz.hr

www.zastita-prirode-bbz.hr

Uredili: Dragana Šolaja, Melita Medač i Vedran Birt

Čvor d.o.o., Bjelovar

Tisk:

OPIS VRSTE

Bijela roda (*Ciconia ciconia*) jedna je od najpoznatijih vrsta ptica dugih crvenih nogu i dugoga crvenog kljuna, visoka 100-110 cm, promjera krila 195-210 cm, a masa joj je 2,3-4,5 kg. Mužjaci su nešto veći od ženki. Pemato ruho roda je bijelo s crnim vrhovima i crnim stražnjim rubom krila. Kljun i noge mladih ptica su tamni, a odrastanjem postaju jarko crveni. Najduži zabilježeni životni vijek je 39 godina. Rode se glasaju rijetko, ali vrlo je prepoznatljivo „klepetanje“ kljunom tijekom rituala snubljenja i pozdravljanja partnera pri smjeni na gnijezdu.

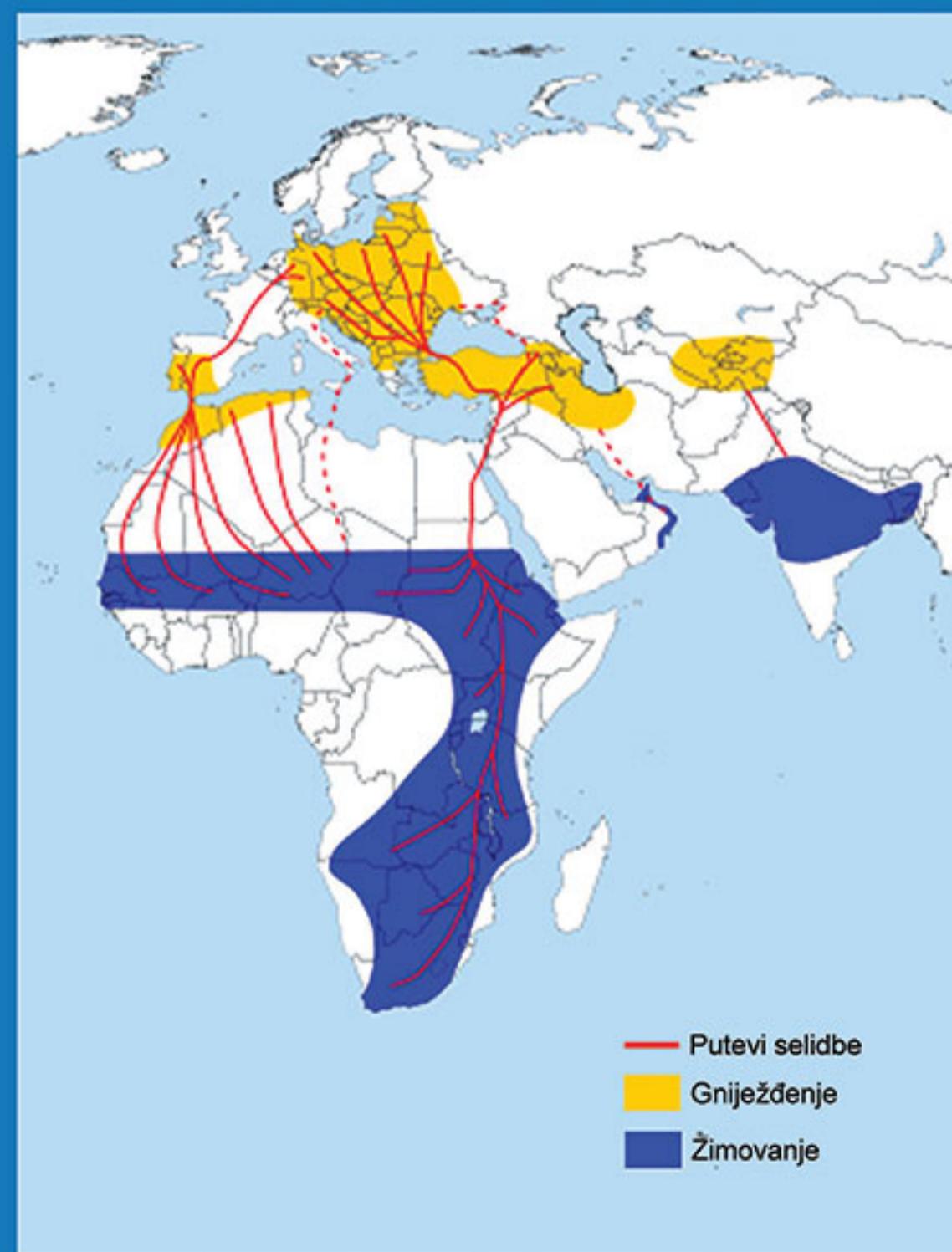
PREHRANA

Rode nisu izbirljive prema hrani - love vrlo raznolike životinje, od većih beskralježnjaka (gujavice, kukce, puževe i rukove) do manjih kralježnjaka (žabe, ribe, zmije, guštare i glodavce).

SELIDBA

Selidba je životna strategija izbjegavanja zime brojnih vrsta ptica. Zima je za rode nepovoljno razdoblje ne zbog hladnoće već nedostatka hrane, pa krajem ljeta počinju selidbu prema južnoj Africi. Preljeće pustinje, izbjegava velike vodene površine i šumske komplekse. Populacija iz zapadne Europe seli na područje sjeverne i zapadne Afrike preko Francuske, Španjolske i Gibraltara, a populacija iz istočne Europe preko Bospora i Dardanela. Naše bijele rode pripadaju istočnoevropskoj populaciji i lete preko Bugarske, Rumunjske, Bospora, Turske, Izraela, duž Nila i istočnim dijelom Afrike do Sudana, zatim preko Etiopije, Kenije, Tanzanije, Zambije sve do Južnoafričke Republike. Sele se u jatima, zajedno mlade i odrasle ptice. Za razliku od većine ptica koje instiktivno znaju put do zimovališta i pronađaju ga bez pomoći roditelja, mlade rode ne znaju put nego ga uče seleći se s odraslima. Putovanje traje 2-4 mjeseca, a za to vrijeme rode prelete od 12 000-15 000 km. Lete polako, mirnim zamaskiranim krila te povremeno jedre ispruženog vrata koristeći zračne struje (termali). Migracija započinje krajem kolovoza, a u proljeće se vraćaju krajem ožujka i tijekom travnja na gnijezđenje.

STANIŠTE

Rode su životno vezane uz ljude. Hranu nalaze na različitim staništima nastalim ljudskim radom, poljoprivrednim površinama, travnjacima i pašnjacima osobito vlažnim u blizini močvara, ribnjaka i rijeka. Pokazuju usklađenosť s poljoprivrednim radovima, prate traktore koji oru i hvataju gujavice i glodavce ili pak hodaju iza traktorskih kosilica loveći skakavce, žabe i zmije. Većinom gnijezda grade na kućama, štalama i stupovima elektrovoda, a rjeđe na stablima.

RAZMNOŽAVANJE

Razmnožavanje započinje početkom proljeća snubljenjem, gradnjom novog gnijezda ili popravkom starog, a zatim parenjem. Snubljenje se sastoji od niza naklona, trešnje glavom, širenja krila i klepetanja kljunom. Svake godine većina parova se vraća na svoja stara gnijezda. Kadak se stari mužjak i ženka moraju nadmetati s mlađim rodoma koje će ih pokušati otjerati i zauzeti njihovo gnijezdo. Gnijezdo je velika hrpa granja isprepletenoga s grumenjem blata, stajskog gnoja i sličnog materijala. Središte gnijezda (ležište) rode oblažu grančicama i travom, ali i papirima, krpama i sličnim otpacima koje nađu u okolini. Rode se gnijezde pojedinačno ili u kolonijama. Promjer gnijezda je 80 - 150 cm, a visina vrlo raznolika. Obzirom da rode svake godine nadograđuju gnijezda, jako stara gnijezda mogu biti visoka čaki 5 m, a promjera većeg od 2 m i teška jednu tonu. Gnijezdo grade i popravljaju i mužjak i ženka, a počinje onaj koji se u proljeće prvi vrati iz Afrike, a to je najčešće mužjak. Gradnja potpuno novog gnijezda može biti dovršena i za samo 8 dana, ali ponekad može trajati i mjesecima. To se obično događa kada mlade i neiskusne rode ne uspijevaju učvrstiti prvi nekoliko grana. U takvim situacijama ne stignu dovršiti gnijezdo i te godine gniježđenje nije uspješno. Ženka u gnijezdo izleže 1-7 jaja, najčešće 3-5. Ležanje na jajima traje 33-34 dana, a na njima naizmjence leže i mužjak i ženka. Prva 2-3 tjedna uvijek je jedan od roditelja s ptićima, griju ih, štite od prejakog sunca i hrane ih. Hranu im donose u volji, posebnom proširenju jednjaka. Ptićima perje potpuno izraste kad su stari 58-64 dana, a ubrzo počinju letjeti i osamostaljuju se. U kolovozu je većina ptica već izletjela i sve se rijede vraćaju u gnijezda. Zajedno s odraslima okupljaju se u veća jata i krajem kolovoza odlijeću na jug. Većina mladih ptica koje prezive prvi put na jug i povratak nakon dvije godine, za tri do četiri godine, kad postanu spolno zrele, gnijezdit će se na području na kojem su se i izlegle, u krugu od 25 km oko roditeljskog gnijezda.